

‘We moeten een grens stellen aan extreme rijkdom’

De samenleving maakt zich wel zorgen over armoede, maar veel minder over extreme rijkdom. Volgens politiek filosoof Dick Timmer kan dat anders.

Nico Tanghe

Maandag 6 september 2021 om 3.25 uur

© rr

Dick Timmer promoveert binnenkort aan de Universiteit Utrecht met een opmerkelijk proefschrift. Daarin onderzoekt hij als politiek filosoof niet alleen hoe geld, vermogen en andere schaarse middelen verdeeld moeten worden, maar ook de vraag of beleidsmakers geen -inkomensplafond moeten opleggen aan extreme rijken.

Hoe bent u bij dit onderwerp terechtgekomen?

‘Miljardairs en extreme rijken zoals Jeff Bezos, Elon Musk en Bill Gates zijn steeds vaker in het nieuws. Ze verdienen steeds meer geld in een wereld waarin de kloof tussen de allerrijksten en de rest van de wereldbevolking alsmat groter wordt. Dat roept bijvoorbeeld de vraag op of sommige mensen wel rijker mogen zijn dan andere. En ja, dat kan, is binnen de politieke filosofie de consensus daarover. Maar de huidige ongelijkheid roept dan weer de vraag op of extreme rijkdom ethisch nog wel te verantwoorden is.’

Wat is uw conclusie?

‘Nee, het is niet ethisch. Kijk, er zijn veel verschillende ideeën over hoe geld en vermogen verdeeld moeten worden. Sommige daarvan zijn ook in het publieke debat goed vertegenwoordigd, zoals het idee dat talent en hard werken beloond moeten worden, dat iedereen gelijke kansen moet krijgen of dat armoede bestreden moet worden. Maar geen enkele van die ideeën of waarden rechtvaardigen de extreme rijkdom die er nu is. Dus moeten we nadenken over een rijkdomsgrens.’

In uw proefschrift wordt ook duidelijk dat je eigenlijk niet kunt berekenen hoeveel iemand kan of mag verdienen op basis van talent of hard werk. Dan kunt u zo'n rijkdomsgrens toch ook niet objectief vastleggen?

‘Twee op de drie Nederlanders vonden dat meer geld niks meer toevoegt op het moment dat iemand twee huizen, twee auto's, meerdere vakanties per jaar en 500.000 euro spaargeld heeft’

‘In plaats van ons af te vragen of de hoogte van een grens arbitrair is, kunnen we ons beter afvragen of we goede redenen hebben om zo'n grens te verdedigen, zelfs wanneer de ideale hoogte ervan niet exact te bepalen is. Bovendien hebben we al heel veel ervaring met het afbakenen van grenzen. Zo heeft bijvoorbeeld zowat ieder westers land een armoedegrens of sociaal minimum. Die kennis kan gebruikt worden om na te denken over hoe hoog de rijkdomsgrens moet zijn.’

Hoe hoog moet die rijkdomsgrens volgens u zijn?

‘Daar valt over te discussiëren. Een aantal collega's hier in Utrecht hebben daar een onderzoek over gedaan. Zij hebben onderzocht vanaf welk punt rijkdom in de perceptie van mensen eigenlijk niks meer toevoegt. Daaruit bleek dat twee op de drie Nederlanders vonden dat meer geld eigenlijk niks meer toevoegt op het moment dat iemand twee huizen, twee auto's, meerdere vakanties per jaar en 500.000 euro spaargeld heeft. En als je nog een stuk hoger gaat, vond meer dan 95 procent dat er een grens is waarop mensen zoveel hebben dat extra rijkdom niets meer toevoegt.’

Maar hoe kunt u zo'n grens praktisch invoeren? Kapitaal is wellicht zowat het enige dat bijna overal vrij kan bewegen.

‘Dat is de grote vraag. Ik wil in dit proefschrift vooral laten zien dat extreme rijkdom een maatschappelijk en politiek probleem is, dat er niet alleen gekeken moet worden naar het bestrijden van ongelijkheid en armoede, maar ook naar het probleem van extreme rijkdom. Ik ben geen politicus of beleidsmaker. Ik handel als filosoof in argumenten, het is aan anderen om daarover te -beslissen.’

‘Maar we kunnen beginnen de kloof te verkleinen via de belastingen die we al hebben. Aanpassingen aan de erfbelasting, bijvoorbeeld. Erfenissen houden de bestaande ongelijkheid in stand en maken het doorgeven van extreme rijkdom mogelijk. Het zwaarder belasten van grote erfenissen kan daarom een eerste stap zijn.’